

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เกี่ยวกับการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี กระบวนการจัดการและถ่ายทอดความร่วมมือขององค์กรในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ้อม อำเภอต้นทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. แนวคิดในการจัดการขยะและกระบวนการจัดการ
2. แนวคิดเรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเครือข่ายสังคม
5. ทฤษฎีเครือข่าย
6. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว
7. งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดในเรื่องการจัดการขยะและกระบวนการจัดการ

พลศักดิ์ ประทุมพรพาล (2540) การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ดีไม่ได้หมายถึงการกำจัดขยะอย่างถูกต้องเหมาะสม แต่หมายถึง การมุ่งหลีกเลี่ยงหรือลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก็คือการก่อให้เกิดขยะน้อยลง และลดการเสี่ยงภัยจากมลพิษที่เกิดจากขยะ ดังนั้นการแก้ปัญหาขยะในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องเน้นที่การลดการเกิดขยะจากแหล่งก่อเกิดแทนที่จะคอยควบคุมหรือกำจัดเมื่อเกิดขยะขึ้นแล้ว วิธีการที่ใช้ในการลดปริมาณขยะคือ Reduce Reuse Recycling ขยะซึ่งไม่สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ได้แล้วจึงจะต้องกำจัดโดยการฝังกลบหรือเผา ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการจัดการขยะมูลฝอยต่อไป

กระบวนการกำจัดขยะมูลฝอย การลดปริมาณขยะจะประสบความสำเร็จได้โดยปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 1) การลดการก่อเกิดขยะ (Reduce at source) หรือการลดขยะจากแหล่งที่เกิด เราควรพยายามมุ่งหลีกเลี่ยงหรือลดการเกิดขยะหรือมลพิษที่จะเกิดขึ้นหากสามารถทำได้ วิธีการลดปริมาณขยะที่มีประสิทธิภาพที่สุดคือ อย่าสร้างขยะขึ้นมา ขยะเมื่อไม่เกิดก็ไม่ต้องกำจัด การป้องกันไม่ให้ขยะเกิดขึ้นมาหรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดจึงเป็นขั้นตอนแรกสุด และสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการกับขยะ และสามารถกระทำได้โดยการเปลี่ยนแปลงการออกแบบผลิตภัณฑ์ เปลี่ยนแปลง

กระบวนการผลิต หรือเปลี่ยนแปลงการใช้วัตถุดิบทดแทนให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปริมาณทรัพยากรและพลังงานที่ใช้และเกิดขยะน้อยลง ส่งผลให้ประหยัดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการกำจัดขยะและของเสียที่เกิดขึ้น เช่น นำตะกร้าไม้ของแทนถุงพลาสติก การหลีกเลี่ยงวัสดุที่ทำลายยากที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง เป็นต้น

2) การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำวัสดุของใช้ในรูปแบบเดิมหรือนำมาซ่อมแซมใช้ หรือนำมาใช้ทำประโยชน์อื่นๆ การนำวัสดุมาใช้ซ้ำอาจแบ่งได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ

- การผลิตสินค้า
- การนำของใช้มาใช้ซ้ำ เช่น การนำขวดมาใช้บรรจุน้ำดื่ม กระดาษนำกลับมาพับดูใช้ใหม่

3) การนำกลับมาผลิตใหม่ (Recycling) เป็นการแยกวัสดุที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำออกจากขยะและรวบรวมมาใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าชิ้นใหม่ หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า (Recycle) ขั้นตอนนี้เป็น การนำวัสดุของใช้มาใช้ใหม่เช่นกัน แต่ต่างจากขั้นตอนการนำมาใช้ซ้ำ (Reuse) วัสดุที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตใหม่ (Recycling) สำหรับขยะที่สามารถย่อยสลายได้สามารถแยกไปทำการย่อยสลาย (Composting) เพื่อทำเป็นปุ๋ยธรรมชาติหรือให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ ส่วนแก้ว ขวด โลหะ พลาสติก นำแปรรูปมาใช้ใหม่

4) การฟื้นฟูประโยชน์จากขยะ (Recovery) เป็นการดึงเอาพลังงานจากขยะ ได้แก่ การใช้ขยะเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าจากเตาเผาขยะ การดึงเอาก๊าซที่เกิดจากการหมักของขยะที่หลุมฝังมาใช้

5) การกำจัดขยะ (Residue Disposal) ขยะที่เหลือจากการผ่านขั้นตอนต่างๆ ทั้ง 4 มาแล้วจึงจะต้องมีการกำจัดอย่างถูกวิธี ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการกำจัดขยะ วิธีการที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ การฝังกลบ ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการอย่างถูกหลักวิธีและถูกลักษณะการเผาขยะ ซึ่งสามารถลดปริมาณขยะลงได้มาก แต่มีการลงทุนสูง

การลดปริมาณมูลฝอยตามแนวคิดสมัยใหม่ ซึ่งได้แก่ การลดการก่อเกิดมูลฝอย (Reduce) หรือการลดมูลฝอยจากแหล่งที่เกิด (Reduce at source) การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ (Reuse) การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) การฟื้นฟูประโยชน์จากมูลฝอย (Recovery) การกำจัดขยะมูลฝอย (Residue Disposal) จะเกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นชุมชน ภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรม และสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ

1. ทำให้ลดปริมาณการใช้วัตถุดิบและพลังงาน ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตลดลงและสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายบางส่วนลงได้
2. ลดมลภาวะในสภาพแวดล้อม เนื่องจากปริมาณมูลฝอยลดลง

3. เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ ในการช่วยเหลือและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. เป็นการเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตและสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน เพราะมีสารพิษในสิ่งแวดล้อมลดน้อยลง
5. ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายและการลดการเสี่ยงภัยจากการเก็บขน เคลื่อนย้าย และการกำจัดมูลฝอยลงตามปริมาณมูลฝอยที่ลดลง
6. ลดความจำเป็นในการก่อสร้างโรงงานกำจัดมูลฝอยลง ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณอีกส่วนหนึ่งด้วย

2.2 แนวคิดเรื่องบทบาทอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กร

อานันท์ ปันยารชุน (2539) กล่าวไว้ว่า ในการจัดการขยะการแก้ปัญหาแยกสมาชิกในสังคมไทยกลุ่มใหญ่สามกลุ่ม คือ

กลุ่มแรก ได้แก่ รัฐ ซึ่งรวมทั้งสถาบันการเมืองและข้าราชการ ซึ่งต้องดูแลการพัฒนาประเทศ รับผิดชอบ ออกระเบียบ ข้อบังคับ หรือกำหนดสิ่งจูงใจ เพื่อให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และสามารถรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนสืบไปได้

กลุ่มที่ 2 คือ ฝ่ายธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้าและผู้ให้บริการ กลุ่มนี้ผลิตสินค้า และบริการมากมายหลายชนิดสำหรับตลาดในประเทศและส่งออกจำหน่ายทั่วโลก ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นวัตถุดิบ ในกระบวนการผลิตต้องมีของเสียออกมา เช่น ขยะ และน้ำเสีย เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มใหญ่ คือ ประชาชน กลุ่มนี้เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ในฐานะผู้ผลิตก็ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ในฐานะเป็นผู้บริโภคใช้สินค้าและบริการที่ฝ่ายธุรกิจผลิตออกมามนกลุ่มนี้อาศัยทั้งในเมืองและชนบท

ในการแก้ไขปัญหาทั้งสามกลุ่มต้องมาปฏิบัติร่วมกันในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หมายถึง ทุกคนจะต้องลงมือร่วมแก้ปัญหาด้วยกัน ถึงแม้ว่าแต่ละกลุ่มจะมีหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

หน้าที่ของรัฐ

หน้าที่หลักอย่างหนึ่งของรัฐ คือ ชี้นำและเข้าแทรกแซงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น ในการจัดการสิ่งแวดล้อมรัฐจึงต้องกำหนดทิศทางการแก้ปัญหาให้ชัดเจนในด้านนโยบายและกำหนดมาตรการ รวมทั้งกลยุทธ์ที่ใช้แก้ไขที่แน่ชัดมีผลในทางปฏิบัติ ซึ่งไม่ได้หมายความว่า รัฐจะต้องดำเนินการเองในทุกเรื่อง แต่ต้องกำหนดกรอบที่จะให้สมาชิกในสังคมทั้งธุรกิจและประชาชนปฏิบัติและให้ความร่วมมือ

บทบาทของภาครัฐกิจ

สำหรับภาครัฐกิจ ผู้ประกอบการต้องเข้าใจว่าสิ่งแวดล้อมทุกอย่างมีคุณค่า ต้องใช้อย่างมีความรับผิดชอบ การปล่อยน้ำเสียลงลำน้ำสาธารณะโดยไม่มีการบำบัด เพราะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการบำบัด ผลสุดท้ายน้ำเน่า รัฐบาลส่วนกลางหรือเทศบาลส่วนท้องถิ่นต้องทำการบำบัดโดยใช้งบประมาณของรัฐซึ่งเป็นเงินภาษีอากรของคนทั้งประเทศ ควรที่จะใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือราษฎรผู้ยากไร้และด้อยโอกาส กลับต้องนำเงินภาษีที่มีจำกัดมาบำบัดน้ำเสียที่โรงงานระบายน้ำทิ้ง ซึ่งควรจะเป็นภาระและความรับผิดชอบของธุรกิจต้นกำเนิดน้ำเสียเอง

บทบาทของประชาชน

ประชาชน ถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดที่จะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเป็นของประชาชนทุกคน ดังนั้นหากประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแล้ว การพัฒนาที่ยั่งยืนควบคู่กับการเอาใจใส่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ต้องยอมรับว่าการให้ประชาชนส่วนใหญ่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องไม่ง่าย เพราะประเทศไทยประกอบด้วยคนจำนวนมากถึง 60 ล้านคน ฐานะและความเป็นอยู่ต่างกัน ปัญหาของแต่ละคนต่างกัมองเห็นปัญหาต่างกัน คนอยู่ในอาคารชุดกลางเมืองกับคนอยู่บ้านจัดสรรได้ทางควมมองปัญหารถไฟขนส่งมวลชนต่างมุมกัน คนทำไร่เลื่อนลอยในเขตป่าอนุรักษ์กับคนฐานะปานกลางในเมืองมองเห็นประโยชน์ของป่าไม้ต่างกัน การสร้างจิตสำนึกร่วมกันจำเป็นต้องอาศัยเวลาเพื่อให้คนส่วนใหญ่ที่ต่างพื้นฐานการศึกษา ต่างพื้นฐานการประกอบอาชีพได้เข้าใจในผลประโยชน์ของประเทศร่วมกันเสียก่อน จำเป็นต้องรักษาผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ แต่ต้องประคับประคองให้คนส่วนน้อยอยู่รอดปลอดภัยด้วย

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2526) ได้ชี้ให้เห็นลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนที่แล้วมาเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในแง่เข้ามามีส่วนร่วมสมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิด วางแผน ร่วมทำ แต่การเข้ามามีส่วนร่วมในปัจจุบันและอนาคตจะเน้นเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ และร่วมบำรุงรักษา มากกว่าร่วมสมทบในรูปแบบอื่นๆ แม้ว่าจะยังมีหลักการในการร่วมแรงร่วมใจอยู่

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญเรื่องนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำ

สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่อง ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงว่า น่าจะหมายถึงการที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการและควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม และได้พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง

ประทาน คงฤทธิ์ศึกษา (2529) ได้ให้ความหมายและหลักการการบริหารและมีส่วนร่วม คือ การบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กร ได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น วินิจฉัย ตัดสินใจร่วมกับผู้บริหารหรือหัวหน้างานขององค์กรนั้นๆ

โดยมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) อาจกระทำได้หลายวิธีการดังนี้

1. ในระบบการประชุมหรือระบบคณะกรรมการในการดำเนินงานที่รับมอบหมายในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ
2. เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยพฤติกรรม ต้องเข้าใจความสำคัญของกลุ่ม ยอมรับผู้อื่น เคารพกติกา
3. ใช้ระบบการติดต่อสองทาง โดยมีการรับความคิดเห็นและให้แสดงความคิดเห็น
4. ใช้ระบบให้มีกลุ่ม รับผิดชอบร่วมกัน
5. ใช้ระบบการให้รางวัล
6. ผู้เป็นหัวหน้า หรือผู้นำต้องพร้อมที่จะรับฟังยอมรับในกรณีมีส่วนร่วมนั้นๆ

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ทำให้องค์กรมีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบในการทำงาน เห็นคุณค่าของตนเอง ร่วมดำเนินการ กำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย การวินิจฉัยและร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น ช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2536) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารคือการใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ และกล่าวโดยสรุปไว้ว่า การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์ อาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ถือเป็นทรัพยากรการบริหารประกอบพื้นฐาน เป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล โดยต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มเพื่อให้เกิดพลังทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

นอกจากนั้นการบริหารยังต้องมีลักษณะเป็นความร่วมมือกันในการดำเนินงานที่เป็นกระบวนการอย่างมีเหตุผล

2.4 แนวคิดเครือข่ายสังคม (Social Network Concept)

พิมพัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ (2536) เครือข่ายสังคม หมายถึง สายสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ อีกหลายคนในสังคม โดยต้องมีปฏิสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เครื่องใช้ไม้สอย อาหาร การบริการระหว่างบุคคลทั้งที่เป็นกลุ่มไม่เป็นทางการ องค์การทางสังคมต่างๆ เปรียบเสมือนสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ และขณะเดียวกันบุคคลนั้นๆ ก็เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคลอื่นๆ ในเครือข่ายสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลอื่นเช่นกัน Mitchell (1969) ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เครือข่ายสังคมมี 4 ลักษณะ คือ

1. ความสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย
2. ความสัมพันธ์ที่มีอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน
3. ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน
4. ความถี่และระยะเวลาของความสัมพันธ์

ทั้งนี้ต้องวิเคราะห์ร่วมกับลักษณะโครงสร้างของเครือข่าย คือ ขนาดของเครือข่าย ความหนาแน่นภายในเครือข่าย ความเกี่ยวพันภายในเครือข่าย ตำแหน่งของบุคคลในเครือข่าย กลุ่มของความสัมพันธ์ในเครือข่าย Bosissevain (1974)

อนек นาคะบุตร (2540) ได้กล่าวไว้ว่า ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา องค์การพัฒนาเอกชนทำงานกับชาวบ้านด้วยการสร้างตัวแบบที่เรียกว่า “ความเข้มแข็งของชุมชน” โดยใช้ประสบการณ์หลากหลายให้มีการรวบรวมตัวของชุมชนต่างๆ เป็นเครือข่าย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชุมชน ระดับนิเวศ ระดับสมัชชา และสรุปได้ว่า เครือข่ายทั้งสามระดับจะเข้าเกี่ยวข้องทั้งทางการ คือเข้าสู่โครงสร้าง อำนาจและทางอ้อม คือเข้าไปเป็นภาคีความร่วมมือและตรวจสอบในความร่วมมือ ดังกล่าวจะอาศัยพลังองค์กรชาวบ้าน ซึ่งได้แก่ พลังวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และคุณค่าเก่าในชุมชน เป็นพลังการจัดการเครือข่ายที่เกิดจากการเรียนรู้และพลังประชาชนอันจะเกิดความร่วมมือระหว่างองค์การพัฒนาเอกชน พ่อค้า ประชาชน และสื่อมวลชน

สรุปแนวคิดดังกล่าว จะเห็นว่าเครือข่ายสังคม หมายความว่า ความสัมพันธ์ของบุคคลหนึ่งกับบุคคลอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะเป็นความสัมพันธ์ที่มีความหลากหลาย มีการ

แลกเปลี่ยน รวมตัวขององค์กรในชุมชนต่างๆ โดยมีความเท่าเทียมกันและไม่เท่าเทียมกัน เป็นการจัดการที่เกิดจากการเรียนรู้และความร่วมมือระหว่างองค์กรต่างๆ อันมีความถี่และระยะเวลาสัมพันธ์กัน

2.5 ทฤษฎีเครือข่าย (Network Theory)

สุเทพ สุนทรเกสัช (2537) ในทัศนะของนักทฤษฎีเครือข่าย (Barry Wellman, Marx Granovetter) แนวการศึกษาเชิงประจักษ์ฐานมีจุดความสนใจอยู่ที่วัฒนธรรมและกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งโดยผ่านกระบวนการดังกล่าว ประจักษ์ฐานและค่านิยมต่างๆ จะได้รับการปลูกฝังให้เกิดการยอมรับภายในตัวของผู้กระทำ ในแนวการศึกษาเชิงประจักษ์ฐาน สิ่งที่ยึดเหนี่ยวคนเข้าไว้ด้วยกันคือ ความคิดต่างๆ จำนวนหนึ่งที่ทุกคนมีส่วนร่วม นักทฤษฎีเครือข่ายไม่ยอมรับแนวความคิดดังกล่าว โดยโต้แย้งว่า เราควรจะให้ความสนใจต่อรูปแบบทางด้านจิตวิสัยของสายใยของความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในสังคม

Wellman, Barry (1983) ได้กล่าวถึงทัศนะในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า “นักวิเคราะห์แนวเครือข่ายต้องการที่จะศึกษาปฏิกิริยาต่างๆ เกี่ยวกับมนุษย์และกลุ่มต่างๆ มีพฤติกรรมอย่างไรยิ่งกว่าปฏิกิริยาเกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ เกี่ยวกับว่ามนุษย์และกลุ่มดังกล่าวควรจะประพฤติกรรมอย่างไร ด้วยเหตุผลดังกล่าวนักวิเคราะห์ทางด้านเครือข่าย จึงพยายามหลีกเลี่ยงการอธิบายในแนวประจักษ์ฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคม พวกเขาปฏิเสธการอธิบายใดก็ตามที่ถือว่า กระบวนการทางสังคมเป็นผลรวมของคุณลักษณะส่วนตัวของปัจเจกบุคคลผู้กระทำ และประจักษ์ฐานที่ทำให้เกิดการยอมรับภายในว่า ไม่ใช่การอธิบายที่มีลักษณะทางโครงสร้าง

ลักษณะเด่นชัดของทฤษฎีเครือข่าย คือจุดสนใจที่ครอบคลุมอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่โครงสร้างด้านจุลภาคและมหภาค นั่นคือ ตัวผู้กระทำในทัศนะนี้อาจจะเป็นบุคคล แต่ขณะเดียวกันก็อาจจะเป็นกลุ่มต่างๆ บริษัทและสังคมต่างๆ การเชื่อมโยงต่างๆ เกิดขึ้นในระดับโครงสร้างสังคมขนาดใหญ่เช่นเดียวกับในระดับจุลภาค

Granovetter, Marx (1985) ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงในระดับจุลภาคว่า เป็นการกระทำที่รวมตัวอยู่ ในความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและโครงสร้างที่เป็นกรรม (หรือ เครือข่าย) ของความสัมพันธ์ต่างๆ ดังกล่าว พื้นฐานของการเชื่อมโยงต่างๆ ดังกล่าวคือ ความคิดที่ว่าผู้กระทำใดๆ ก็ตาม (ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มก็ตาม) อาจจะได้รับทรัพยากรทางด้านคุณค่าต่างๆ (ทรัพย์สิน อำนาจ ข้อมูล) ต่างกันอันจะส่งผลให้ระบบโครงสร้างต่างๆ มีการลำดับชั้น ทำให้ผู้ที่เป็นส่วนหนึ่ง

ของโครงสร้างจำต้องพึ่งพาอาศัยส่วนอื่นๆ แม้ว่าแนวความคิดเกี่ยวกับเครือข่ายจะเข้ามารวมกันในลักษณะหลวมๆ ทฤษฎีเครือข่ายก็ดูเหมือนจะตั้งอยู่บนหลักการต่างๆ ที่มีลักษณะสอดคล้องกลมกลืนกันพอสมควร ดังจะเห็นได้จาก

ประการแรก สายสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้กระทำต่างๆ ปกติจะมีลักษณะควบคู่ขนานกันไปทั้งในด้านเนื้อหาและความเข้มข้น ผู้กระทำจะสนองสิ่งต่างๆ ให้แก่กันและกัน และพวกเขาจะกระทำดังกล่าวด้วยความเข้มข้นมากน้อยต่างกัน

ประการที่สอง สายสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลจะต้องได้รับการวิเคราะห์ในบริบทของโครงสร้างของเครือข่ายที่มีขอบเขตกว้างขวางกว่า

ประการที่สาม การก่อรูปโครงสร้างของสายสัมพันธ์ทางสังคมจะนำไปสู่เครือข่ายชนิดต่างๆ ที่เกิดโดยความสนใจทางหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเครือข่ายต่างๆ ถือว่ามีลักษณะการทอดต่อกันได้อย่างเช่น การมีสายสัมพันธ์ระหว่าง ก. และ ข. และ ข. กับ ค. ก็เป็นไปได้ที่จะมีสายสัมพันธ์ระหว่าง ก. กับ ค. ผลที่เกิดขึ้นก็คือ จะมีเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับ ก. ข. และ ค. ขึ้นมา ส่วนอีกด้านหนึ่งมีข้อจำกัดว่า จะมีการจุดเชื่อมโยงมากน้อยเท่าใด และเข้มข้นเพียงใด ผลที่เกิดขึ้นคือ มีแนวโน้มที่จะเกิดกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่มีพรมแดนที่เด่นชัดที่แบ่งแยกกลุ่มเครือข่ายออกจากอีกกลุ่มหนึ่ง

ประการที่สี่ การเกิดขึ้นของกลุ่มเครือข่าย นำไปสู่ข้อเท็จจริงที่ว่าจะต้องมีจุดเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เท่าๆ กันระหว่างปัจเจกบุคคล

ประการที่ห้า จะมีสายสัมพันธ์ควบคู่ขนานกันระหว่างองค์ประกอบภายในระบบหนึ่งที่จะเป็นผลให้มีการกระจายทรัพยากรที่หายากไม่เท่าเทียมกันขึ้น

ประการสุดท้าย การกระจายทรัพยากรที่หายากโดยไม่เท่าเทียมกัน นำไปสู่ทั้งความร่วมมือกัน กลุ่มบางกลุ่มจะรวมกันเพื่อจะให้ได้มาซึ่งทรัพยากรหายากโดยการร่วมมือกัน ในขณะที่กลุ่มอื่นๆ แข่งขันและขัดแย้งกันเกี่ยวกับทรัพยากรดังกล่าว หลักการดังกล่าวทำให้ทฤษฎีเครือข่ายมีคุณลักษณะที่เป็นพลวัตพร้อมด้วยโครงสร้างของระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบต่างๆ ของการเข้ามารวมกลุ่มและความขัดแย้งกัน

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีเครือข่ายจะอธิบายในแนวเชิงประจักษ์ฐานที่ทำให้เกิดการยอมรับเป็นกระบวนการทางสังคม มีการเชื่อมโยงของกลุ่มปัจเจกบุคคลผู้กระทำ ตั้งอยู่ในหลักการที่มีลักษณะสอดคล้องกลมกลืนกัน กลุ่มรวมกันเพื่อจะได้มาซึ่งทรัพยากรเกิดความร่วมมือและความขัดแย้งกัน ก่อให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ ให้เกิดความเหมาะสมในสังคม

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว

กรมการปกครอง (2539) ได้ให้ความหมายของคำว่า สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว อาจแบ่งเป็น สองลักษณะ กล่าวคือ ความหมายโดยทั่วไปอาจครอบคลุมคำว่า ขยะมูลฝอย กากของเสีย แต่ใน การจัดการมักมีความหมายเฉพาะถึงสิ่งที่แยกออกจากขยะที่ทิ้งในชีวิตประจำวันและอาจนำ กลับไปหมุนเวียนใช้ประโยชน์อย่างอื่นในทางเศรษฐกิจ สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วบางอย่างสามารถนำ ไปใช้ประโยชน์ได้ใหม่ โดยเพียงทำความสะอาดและไม่ต้องการผ่านการแปรรูปใหม่ (Reuse) สิ่งของ ที่ไม่ใช้แล้วบางอย่างอาจต้องนำไปแปรรูปก่อนใช้ประโยชน์ (Recycle) อย่างไรก็ตาม การจัดการ สิ่งของที่ไม่ใช้แล้วทั้งที่เป็นขยะของเสีย และสิ่งของที่หมุนเวียนใช้ประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการลดปริมาณขยะในสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวัน สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว จึงเป็นของที่เหลือทิ้งจากการบริโภคอุปโภค หรือสิ่งของที่เสื่อมสภาพจนใช้ไม่ได้แล้ว ตลอดจน ของต่างๆ ที่มนุษย์ไม่ต้องการจะใช้ต่อไปแล้ว ของเสียเหล่านี้จะถูกทิ้งมาจากกิจกรรมต่างๆ ทั้งจาก ชุมชน สิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว แยกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1. สิ่งของเครื่องใช้ที่หมดสภาพการใช้ประโยชน์ เช่น แปรงสีพื้น รองเท้าชำรุด ฯลฯ
2. เศษสิ่งของที่เป็นกากของเสียและขยะมูลฝอยทั่วไป ได้แก่ เศษอาหาร พลาสติก ฯลฯ
3. สิ่งที่เป็นของเสียอันตราย ได้แก่ ของเสียที่มีส่วนประกอบของสารอันตราย หรือ ของเสียที่มีฤทธิ์กัดกร่อน หรือมีเชื้อติดต่อบะปนอยู่ เช่น ชากถ่าน ไฟฉาย ฯลฯ

ขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ และนับวันจะมีเพิ่ม มากขึ้น ทั้งปริมาณและองค์ประกอบอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ การจัดการขยะที่ไม่ถูกต้องทำให้ เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพ และความเป็นอยู่ของมนุษย์ จึงจำเป็น อย่างยิ่งที่ชุมชนจะต้องดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ไม่ทำให้เกิดมลพิษ ต่อสภาพแวดล้อม

โดยสภาพขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่คนไม่ต้องการแล้วทิ้งไป แต่ในความเป็นจริงแล้วภายในตัว ของขยะมูลฝอยนั้นยังคงมีสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่มากบ้างน้อยบ้างตามชนิดและส่วนประกอบ อาจ จะเป็นประโยชน์ในด้านวัสดุ ด้านพลังงาน หรือในด้านการปรับปรุงคุณภาพของพื้นดิน ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันจึงมิใช่เพียงแต่กำจัด หรือทำลายให้หมดไปแต่ เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพยายามทำให้เกิดผลประโยชน์ตอบแทนให้มากที่สุดด้วยในเวลาเดียวกัน เช่น การนำไปหมักเป็นปุ๋ยสำหรับบำรุงดินที่ใช้ในการเกษตร การนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในระบบ การทำความร้อน หรือผลิตกระแสไฟฟ้า หรือการคัดแยกเอาส่วนที่ยังคงใช้ได้กลับมาใช้ให้เป็น

ประโยชน์ได้อีก ในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวม ขนส่ง หรือ กำจัด ควรใช้วิธีการที่ไม่ยุ่งยากจนเกินไป ประหยัด เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น และในขณะ เดียวกันต้องยึดหลักของความถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลให้มากที่สุด

2.7 งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

มิตรา สามารถ (2540) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐ ในการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้ง โดยได้ศึกษาพฤติกรรมและข้อคิดเห็นของชุมชนเทศบาล และกรุงเทพมหานครในกลุ่มชุมชนหนาแน่น เพื่อทราบข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการทิ้งขยะมูลฝอย ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในรูปแบบหรือแนวทางความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐมาปรับ ใช้กับพื้นที่ของตนเอง

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ทั้งสองกลุ่มต่างมีความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนและ ความร่วมมือกับนโยบายการแยกประเภทมูลฝอยก่อนนำทิ้งของรัฐ แต่มีเงื่อนไขด้านการจัดการ ต่างๆ เช่น การแยก การลดขยะ การประชาสัมพันธ์ในความรู้ที่แตกต่าง ให้เข้าใจในการมีส่วนร่วม การจัดตั้งรองรับมูลฝอย รถเก็บสำหรับแยกประเภท การลงโทษอย่างจริงจัง การนำกลับมาใช้ใหม่ ทั้งสองกลุ่มเห็นด้วยกับมาตรการในการทิ้งมูลฝอยอันตรายจากครัวเรือนต่างๆ โดยให้ประชาชน สามารถนำมูลฝอยมาคืนยังร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าต่างๆ ได้ทุกร้าน ทั้งสองฝ่ายขัดแย้งกันว่าประชาชน ไม่ให้ความร่วมมือในการแยกขยะก่อนนำทิ้ง ขณะที่ประชาชนอ้างว่าไม่เข้าใจประเภทมูลฝอย ผลการศึกษาทั้งสองกลุ่มได้เสนอว่า ควรมีการประสานขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายในพื้นที่ เช่น ภาครัฐ องค์กรเอกชน NGO, ชุมชน และประชาชน

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ลักษณะของที่อยู่อาศัย และ การรับรู้สถานการณ์ปัญหามูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมในการจัดการปัญหามูลฝอยของประชาชน ซึ่งหากมองเป็นภาพรวมโดยครัวเรือนแล้ว ปัจจัยเหล่านี้ก็น่าจะมีความสัมพันธ์กับความเหมาะสม ของการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนด้วยเช่นกัน

สุวรรณ เตียรสุวรรณ (2535) ได้ศึกษาวิจัยถึงปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า การทิ้งมูลฝอยเป็นแบบถึงเดียว ไม่มีการคัดแยกมูลฝอย ขาดความร่วมมือ จากประชาชนในการรักษาความสะอาด ไม่มีการนำมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ การทิ้งมูลฝอยที่ไม่ถูกต้อง และการขาดวินัยในการทิ้งมูลฝอยของประชาชนส่วนใหญ่ ทำให้มีมูลฝอยอยู่ทั่วไปใน กรุงเทพมหานคร รัฐบาลต้องสิ้นเปลืองงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อให้กรุงเทพเป็นเมืองสะอาด

จากข้อสรุปของผลการวิจัยข้างต้นน่าจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ด้วบุคคล โดยการสร้างความมีระเบียบวินัย สร้างแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมภารกิจมูลฝอยที่เหมาะสม เช่น มีการแยกมูลฝอยก่อนนำทิ้ง การนำมูลฝอยกลับมาใช้อีกครั้งหนึ่ง และควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาทุกขั้นตอน ซึ่งหากจะมองดูแล้ว ทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาก็คือ การส่งเสริมให้มีการจัดการมูลฝอยตั้งแต่แหล่งกำเนิดหรือครัวเรือนนั่นเอง

อุไรวรรณ คำไทย (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยอาจจะเก็บเพื่อการเก็บขนหรือเพื่อการกำจัดนั้น ควรจะได้รับการจัดระบบที่ ถูกต้อง และเหมาะสมกับลักษณะของมูลฝอย เพราะงานเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยนี้เป็นงานที่กระทำโดยประชาชนก่อนที่จะส่งให้บริการของรัฐมาเก็บขนและนำไปกำจัดในขั้นตอนต่อไป ซึ่งถ้าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการทำงานของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนเข้าใจถึงวิธีการกำจัดที่รัฐกำลังดำเนินการอยู่ ประชาชนก็จะสามารถให้ความร่วมมือกับรัฐได้ถูกต้อง เป็นการลดภาระของรัฐในการเก็บขนและการกำจัดขยะ

จากการศึกษาพบว่า งานเก็บขนมูลฝอยเป็นงานที่ต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันกับงานกวาด และเป็นส่วนที่มีความสำคัญอันหนึ่งของกระบวนการรักษาความสะอาดและการบริหารงานรักษาความสะอาด โดยเฉพาะการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาล อันเป็นสิ่งใกล้ชิดกับประชาชน เพราะคนเราเมื่อมีการบริโภคยอมจำเป็นจะต้องมีการทิ้งเศษสิ่งของ ไม่ว่าจะเป็นเศษอาหารหรือเศษมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลที่มนุษย์ขับถ่ายออกมา สิ่งเหล่านี้จะต้องมีการเก็บและขนหรือนำไปทิ้งทะเล หรือทำลายโดยการเผา ซึ่งย่อมขึ้นกับวิธีการที่เทศบาลในท้องถิ่นนั้นจะเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นการก่อความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ (2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอย ซึ่งพบว่า ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนี้คือ ลักษณะของภูมิประเทศและภูมิอากาศ, ฤดูกาล ความถี่ของการเก็บขยะ, ลักษณะของประชากร, การใช้ประโยชน์วัสดุเหลือทิ้งในขยะมูลฝอย, กฎหมายและข้อบังคับ, ความร่วมมือของประชาชน

จากการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการขยะมูลฝอยขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้ และจะเห็นได้ว่า การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งในขยะมูลฝอย จะส่งผลต่อปริมาณขยะมูลฝอย เช่น การแยกกระดาษไปใช้ประโยชน์ การแยกเศษอาหารไปเลี้ยงสัตว์ หรือการใช้ขวดหมุนเวียน และการออกกฎหมายข้อบังคับใช้ขวดหมุนเวียน เป็นต้น จะช่วยลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการหมุนเวียนขยะมูลฝอยคือ ง่ายต่อการนำไปกำจัดและช่วยลดปริมาณ

ขยะมูลฝอย เป็นการประหยัดทรัพยากรและเป็นการ ลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะมูลฝอยอีกทั้งช่วยลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2537) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือของประชาชนในโครงการกำจัดมูลฝอยสุขาภิบาลแม่สาย โดยศึกษาในประเด็นความร่วมมือในการแยกมูลฝอยก่อนนำมาทิ้ง และการจ่ายค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอย จากการศึกษาพบว่า ประชากรตัวอย่างร้อยละ 91.7 ยินดีให้ความร่วมมือ โดยส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือโดยไม่มีเงื่อนไข ร้อยละ 74.2 ยินดีให้ความร่วมมือถ้ามีถุงมาแจก ร้อยละ 17.5 และไม่ให้ความร่วมมือ ร้อยละ 8.3 ส่วนการจ่ายค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยนั้น ร้อยละ 58.1 ไม่จ่าย ร้อยละ 41.9 ยินดีจะจ่าย โดยส่วนใหญ่ยินดีที่จะจ่ายในอัตราเดือนละไม่เกิน 20 บาท

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความร่วมมือในการที่จะจ่ายค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอย ยังไม่เป็นที่ชัดเจนในการที่จะได้รับความร่วมมือของประชาชน และในส่วนที่ยินดีให้ความร่วมมือก็ยินดีจ่ายในอัตราที่น้อย อาจจะเป็นเรื่องใหม่หรือเคยชินกับการจ่ายค่าธรรมเนียมในอัตราที่ต่ำ หรือว่าประชาชนยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับหน้าที่ในการกำจัดมูลฝอย ส่วนใหญ่ยังคิดว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน และหน่วยงานที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากราชการอยู่แล้ว ซึ่งจริง ๆ แล้วการกำจัดที่ได้ผลและประหยัดค่าใช้จ่ายที่สุดคือ การจัดการที่แหล่งกำเนิดคือต้องเป็นหน้าที่ของผู้อยู่อาศัย ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษาทัศนคติของประชาชนที่มีต่อปัญหามูลฝอยต่อหน่วยงาน และการปฏิบัติของหน่วยงาน ตลอดจนมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมของการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน เพื่อที่จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการสนับสนุน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากประชาชน อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหา มูลฝอยที่มีประสิทธิภาพต่อไป

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2540) โครงการศึกษาออกแบบรายละเอียดเพื่อก่อสร้างระบบการจัดการมูลฝอยสุขาภิบาลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาด้านการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีการกำจัดมูลฝอยโดยใช้บริการของสุขาภิบาล ร้อยละ 76.4 และมีผู้กำจัดมูลฝอยเอง ร้อยละ 23.6 วิธีการกำจัดส่วนใหญ่จะกำจัดโดยวิธีเผา ร้อยละ 39.0 ทิ้งลงในคูคลอง / แม่น้ำ ร้อยละ 26.8 ขุดหลุมแล้วฝัง ร้อยละ 14.6 ทิ้งในที่ว่างรอบบ้าน ร้อยละ 9.7 อื่นๆ เช่น ทำปุ๋ย นำไปทิ้งตลาด ร้อยละ 9.7

จากการศึกษาพบว่า วิธีการของการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนในเขตสุขาภิบาลแม่สาย มีหลายวิธี และแต่ละวิธีก็มีความเหมาะสมแตกต่างกัน ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหา และส่งเสริมสนับสนุนให้มีวิธีการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสมต่อไป

เทวัญ พัฒนาพงศ์ศักดิ์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การแยกมูลฝอย และการจัดการมูลฝอยที่ แยกแล้วในแหล่งกำเนิดต่างๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงความ ร่วมมือของประชาชน ในการแยกทิ้งมูลฝอยลงในถังมูลฝอยเปียก และมูลฝอยแห้งที่ทางเทศบาล นครเชียงใหม่ได้จัดเตรียมไว้ในปัจจุบัน และศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการแยกมูลฝอยในแหล่ง กำเนิดต่างๆ ตลอดจนรูปแบบของการจัดการมูลฝอยที่แยกแล้ว

การศึกษาวิจัยในส่วนของคุณร่วมมือของประชาชนในการแยกทิ้งมูลฝอย ได้ทำ การเก็บตัวอย่างมูลฝอยในถังมูลฝอยเปียก และถังมูลฝอยแห้งที่ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ได้จัด ตั้งไว้คู่กันริมถนนมาวิเคราะห์ประเภท 3 ครั้ง โดยทำการวิเคราะห์หาลักษณะสมบัติทางกายภาพ ของมูลฝอยได้แก่ ค่าความชื้นของมูลฝอย ค่าความหนาแน่นของมูลฝอย และองค์ประกอบของมูลฝอย การศึกษาในส่วนของความเป็นไปได้ในการแยกมูลฝอย ในแหล่งกำเนิดต่างๆ ได้ทำการเก็บ ตัวอย่างมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้แก่ โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ตลาดสดเมืองใหม่ ศูนย์การค้าแอร์พอร์ตทพลาซ่า โรงแรมเชียงใหม่ภูคำ และชุมชนเคหะหนองหอย มาวิเคราะห์หาอัตราการทิ้งมูลฝอย แหล่งกำเนิดละ 2 ครั้ง และวิเคราะห์หาลักษณะสมบัติทาง กายภาพของมูลฝอย ซึ่งได้แก่ ค่าความชื้นของมูลฝอย ค่าความหนาแน่นของมูลฝอย และ องค์ประกอบของมูลฝอยแหล่งกำเนิดละ 3 ครั้ง รวมทั้งเก็บตัวอย่างแบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการ แยกมูลฝอย ในแหล่งกำเนิดต่างๆ

ผลการศึกษาลักษณะสมบัติทางกายภาพของมูลฝอยในถังมูลฝอยเปียก และถังมูลฝอยแห้ง แสดงให้เห็นว่า ลักษณะสมบัติทางกายภาพของมูลฝอยในถังมูลฝอยเปียก และถังมูลฝอยแห้งไม่มี ความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังไม่ให้ความร่วม มือในการแยกมูลฝอย

สรุปผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดและ ทฤษฎีมาสร้างกรอบความคิดในการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเหมาะสมในการจัดการขยะ มูลฝอยชุมชนขององค์กร ตามกระบวนการจัดการขยะมูลฝอย นำทฤษฎีการสร้างข่ายของสังคม อธิบายลักษณะข่ายความร่วมมือในการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดความเหมาะสมแต่ละพื้นที่ เพื่อนำ สู่การมีแผนการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ถูกต้องเหมาะสมแต่ละพื้นที่ สามารถนำกระบวนการ จัดการขยะปรับใช้ตามสภาพพื้นที่ที่ก่อประ โยชน์ต่อส่วนรวม นำสู่การจัดการขยะอย่างยั่งยืนต่อไป